

**ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
ΑΝΟΙΚΤΑ ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΑ
ΜΑΘΗΜΑΤΑ**

Εφαρμοσμένη Διδακτική

Εισαγωγή

Διδάσκων: Επίκ. Καθηγητής Ιωάννης
Φύκαρης

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
ανάπτυξη στην κοινωνία της γνώσης

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

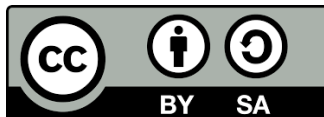
Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
Πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Άδειες Χρήσης

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό υπόκειται σε άδειες χρήσης Creative Commons.
- Για εκπαιδευτικό υλικό, όπως εικόνες, που υπόκειται σε άλλου τύπου άδειας χρήσης, η άδεια χρήσης αναφέρεται ρητώς.

«Διαχείριση του διδακτικού χρόνου»

Από τις αρχές του 20^{ου} αιώνα ένα μεγάλο μέρος των θεωρητικών της εκπαίδευσης εκλαμβάνουν το σχολείο ως παραγωγική μονάδα και πολλοί ερευνητές αναζητούν τις συνθήκες κάτω από τις οποίες η σχολική μονάδα μπορεί να αποδώσει το μέγιστο της παραγωγής με το ελάχιστο κόστος.

Από τις αρχές της δεκαετίας του 1970 άρχισαν αξιόλογες έρευνες που έχουν ως αντικείμενο μελέτης το χρόνο συμμετοχής των μαθητών στο μάθημα. Οι έρευνες αυτές χρησιμοποιούν συνήθως τους όρους *time on task* ή *Academic Learning Time (ALT)*, προσπαθώντας να εξετάσουν το χρόνο συμμετοχής των μαθητών στο μάθημα. Συνήθως αναζητείται η σχέση του Χρόνου Ενεργητικής Συμμετοχής (ΧΡΕΣ) με τα μαθησιακά αποτελέσματα, αλλά και οι παράγοντες και οι συνθήκες που μεγιστοποιούν το χρόνο της ενεργητικής συμμετοχής του μαθητή στο μάθημα.

Ο χρόνος ως μεταβλητή της μάθησης, πέρα από τη μετρησιμότητά του έχει και το πλεονέκτημα ότι αποτελεί μια από τις λίγες μεταβλητές που μπορεί να ελεγχθεί σε μεγάλο βαθμό από το δάσκαλο της τάξης.

Ερευνητικά ερωτήματα:

- Ποια η σχέση μεταξύ του προβλεπόμενου χρόνου από το ΑΠ και του Διδακτικού Χρόνου (ΔΧ), του χρόνου, δηλαδή, που αξιοποιείται για τη διδασκαλία;
- Πώς κατανέμεται ο ΔΧ στις διάφορες φάσεις της διδασκαλίας;
- Ποια είναι η ποσοτική σχέση μεταξύ του ΔΧ που προσφέρει για μάθηση ο δάσκαλος και του ΧΡΕΣ των μαθητών;

- Πώς διαφοροποιείται ο ΧΡΕΣ των μαθητών από τη διδακτική φάση σε διδακτική φάση;

Θεωρητικές και ερευνητικές αναφορές σχετικές με το ΔΧ συναντώνται ήδη από τη δεκαετία του 1920, ωστόσο το ενδιαφέρον των ερευνητών γίνεται εντονότερο από τα μέσα του 1960, όταν ο Carroll (Carroll, B. (1963), *A model of school learning, Teachers College record*) όρισε «*τη μάθηση ως το πηλίκο του ΧΡΕΣ του μαθητή στη μάθηση διά του αναγκαίου για τη μάθηση χρόνου*». Αργότερα, ως χρόνος ακαδημαϊκής μάθησης ορίστηκε «*το σύνολο του χρόνου που ο μαθητής ασχολείται ενεργά με τη σχολική εργασία, την οποία φέρει σε πέρας σε μεγάλο ποσοστό επιτυχίας*» (Fisher, w. Et al. (1981), "*Teaching behaviors, Academic learning time and student achievement: An overview*", *The journal of Classroom Interaction, Winter*)

Ο «σχολικός» χρόνος αποτελεί σημαντική παράμετρο της εκπαιδευτικής διαδικασίας. Η διδασκαλία και η μάθηση απαιτούν χρόνο και δραστηριοποιούνται σε συγκεκριμένα και πολλές φορές αυστηρά προκαθορισμένα χρονικά πλαίσια.

Ο κεντρικός σχεδιασμός και προσδιορισμός των χρονικών προδιαγραφών της μάθησης συνδέεται με την ανάγκη για επιδίωξη ενιαίου και ομοιογενούς μορφωτικού αποτελέσματος από όλους τους μαθητές.

Κατά την προσέγγιση του διδακτικού χρόνου θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη τρεις παράμετροι που αφορούν το χρόνο μάθησης:

- A) Το διατιθέμενο/προβλεπόμενο χρόνο στο Αναλυτικό Πρόγραμμα.
- B) Τον απαραίτητο χρόνο μάθησης.
- Γ) Το χρόνο που τελικά δαπανάται για την επίτευξη της μάθησης.

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΗ

Περισσότερος σχολικός χρόνος δεν σχετίζεται μονοσήμαντα και γραμμικά με ποιοτική βελτίωση του επιπέδου μάθησης όλων των μαθητών.

Η οργάνωση και η κατανομή του σχολικού χρόνου έχουν συγκεκριμένο κοινωνικό χαρακτήρα με συγκεκριμένες κοινωνικές προεκτάσεις στις πρακτικές επιλογές των εκπαιδευτικών και των μαθητών στην καθημερινή τους σχολική ζωή.

Η διερεύνηση γραμμικών σχέσεων χρόνου και άλλων μεταβλητών της διδασκαλίας ή της μάθησης χωρίς την εξέταση των ιδεολογικών τους αφετηριών και των κοινωνικών τους προεκτάσεων δεν βοηθάει στην πληρέστερη κατανόηση της εκπαιδευτικής διαδικασίας και πράξης.

- Ο «προβλεπόμενος» χρόνος δεν ταυτίζεται με το ΔΧ.
- Η παραδοχή ότι περισσότερος σχολικός χρόνος συνδέεται με υψηλότερους δείκτες σχολικής επίδοσης δεν φαίνεται να επαληθεύεται.
- Ο ΔΧ δεν αξιοποιείται στο σύνολό του για τη διδασκαλία και τη μάθηση.

Από σειρά ερευνών διαπιστώθηκε ότι η σχέση μεταξύ διδακτικού χρόνου και επίδοσης είναι σύνθετη, ενώ από σχετικές έρευνες τόσο στον ελληνικό αλλά κυρίως στο διεθνή χώρο, προκύπτει το συμπέρασμα ότι η σχέση των δυο μεταβλητών (χρόνου και επίδοσης) δεν παρουσιάζει να έχει σταθερότητα. Αποδείχθηκε, επίσης, ότι η διάρκεια του διδακτικού χρόνου που διαθέτει ο εκπαιδευτικός στη διδακτική διαδικασία δεν είναι απαραίτητα ένας ακριβής δείκτης της πιθανής επίδοσης τού μαθητή. Κατ' επέκταση η βασική υπόθεση ότι όσο περισσότερος διδακτικός χρόνος διατίθεται τόσο καλύτερα εμπεδώνονται τα διδακτικά αντικείμενα δεν φαίνεται να επαληθεύεται. Συνεπώς, είναι

δύσκολο να διατυπωθούν απόλυτες κρίσεις για τη σχέση διατιθέμενου διδακτικού χρόνου και επίδοσης. Ο τρόπος με τον οποίο οι εκπαιδευτικοί οργανώνουν και κατανέμουν το χρόνο μάθησης, ο τρόπος με τον οποίο επιτρέπουν στους μαθητές να χρησιμοποιούν το διαθέσιμο χρόνο τους και η σημασία αυτού του χρόνου για τους μαθητές είναι σημαντικά στοιχεία της συνολικής μαθησιακής διαδικασίας.

Η άποψη, επομένως, που υποστηρίζει πως όσο καλύτερα ο εκπαιδευτικός κατανέμει το διδακτικό χρόνο τόσο μειώνεται ο χρόνος που χρειάζονται οι μαθητές για να μάθουν, κινείται προς την ορθή κατεύθυνση. Το πώς οι εκπαιδευτικοί κατανέμουν το διδακτικό χρόνο μάθησης στην τάξη, καθώς επίσης και ο τρόπος με τον οποίο επιτρέπουν τους μαθητές να χρησιμοποιήσουν το διαθέσιμο χρόνο και η σημασία ή η αξία αυτού του χρόνου για αυτούς είναι σημαντικά στοιχεία της μαθησιακής διαδικασίας.

Έχει, ακόμη, διαπιστωθεί ότι η αλληλεπιδραστική και συνεχής επαφή του εκπαιδευτικού με τους μαθητές μειώνει το διδακτικό χρόνο ο οποίος πρέπει να αφιερωθεί για τη μάθηση, σε αντίθεση με την παθητική διδασκαλία που οδηγεί σε αύξηση και διασπάθιση του χρόνου αυτού. Την ίδια στιγμή επάρκεια διδακτικού χρόνου υπάρχει και όταν ο εκπαιδευτικός έχει διαπιστώσει τις ικανότητες και τις δεξιότητες των μαθητών του και τους ενισχύει ή τους ενθαρρύνει ανάλογα.

Για να έχει επιτυχία στο έργο του ο εκπαιδευτικός αλλά και για να είναι γενικότερα αποτελεσματικός στα διδακτικά του καθήκοντα οφείλει να οργανώνει τη διδακτική του εργασία, καθώς επίσης και τα πιθανά απρόοπτα, ενώ ταυτόχρονα αποφεύγει τις πολλές παραινέσεις, νουθεσίες και υποδείξεις. Αυτό δεν σημαίνει ότι εγκαταλείπει τους μαθητές αλλά τους συντονίζει και παρακολουθεί τις ενέργειές τους. Στο σημείο αυτό αναφέρεται ότι από σχετικές έρευνες στο διεθνή χώρο προκύπτει ότι μεταξύ του «προβλεπόμενου» χρόνου από το Αναλυτικό Πρόγραμμα και

του «πραγματικού διδακτικού χρόνου» υπάρχει μια διαφορά που φθάνει μέχρι και 10 λεπτά ανά διδακτική ώρα. Στην ελληνική πραγματικότητα ο Μαρσαγγούρας υπολόγισε τη διαφορά αυτή στα 5 λεπτά.

Για την καλύτερη κατανομή του διδακτικού χρόνου ο εκπαιδευτικός πρέπει να:

- Διαγνώνει με ακρίβεια τις ικανότητες αλλά και τις ανάγκες των μαθητών του.
- Αναζητά κατάλληλες διδακτικές δραστηριότητες.
- Ενισχύει την αλληλοεπικοινωνία του με τους μαθητές και αυξάνει τη μαθητική ενασχόληση με το διδακτικό αντικείμενο.
- Οργανώνει το μάθημα και παρέχει συγκεκριμένες οδηγίες που αφορούν τη διαδικασία διεξαγωγής των μαθησιακών δραστηριοτήτων.
- Αποφεύγει την παροχή πολλών και ειδικών επεξηγήσεων καθώς και των συνεχών επιπλήξεων, στοιχεία που όχι μόνο δηλώνουν ανεπαρκή προετοιμασία και διεξαγωγή του μαθήματος αλλά και άσκοπη απώλεια πολύτιμου διδακτικού χρόνου.

Carroll (1963): «Η μάθηση ισούται με το πηλίκο του Χρόνου Ενεργούς Συμμετοχής του μαθητή στη μάθηση διά του αναγκαίου για τη μάθηση χρόνου».

Fisher, et al. (1981): «Ο χρόνος ακαδημαϊκής μάθησης ισούται με το σύνολο του χρόνου που ο μαθητής ασχολείται ενεργά με τη σχολική εργασία, την οποία φέρει σε πέρας σε μεγάλο ποσοστό επιτυχίας».

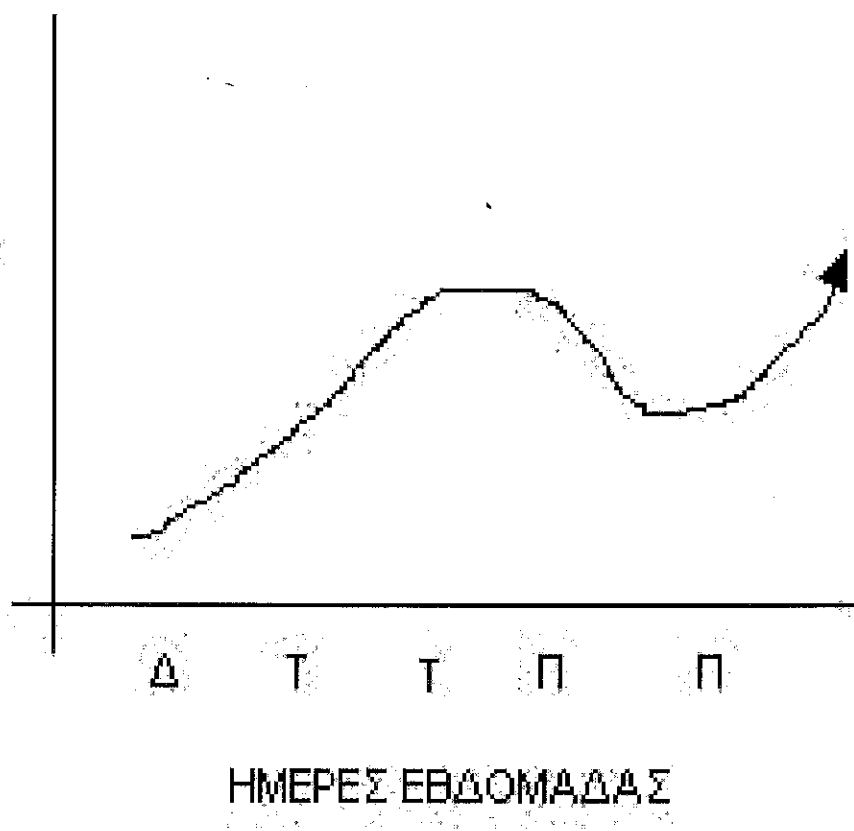
Ο Carroll, επίσης, περιέλαβε 3 στοιχεία που αφορούν το χρόνο μάθησης:

- A) Το διατιθέμενο/προβλεπόμενο χρόνο στο Αναλυτικό Πρόγραμμα.
- B) Τον απαραίτητο χρόνο μάθησης.
- Γ) Το χρόνο που τελικά δαπανάται για την επίτευξη της μάθησης.

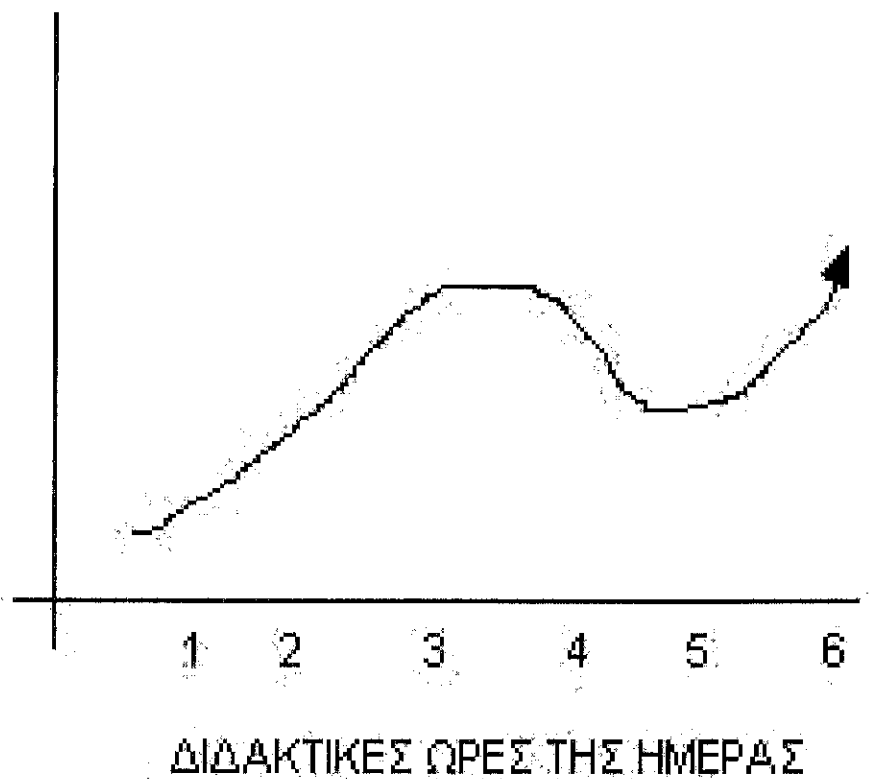
Γενικές επισημάνσεις από τις σχετικές με το διδακτικό χρόνο έρευνες:

- Περισσότερος σχολικός χρόνος δεν σχετίζεται μονοσήμαντα και γραμμικά με ποιοτική βελτίωση του επιπέδου μάθησης όλων των μαθητών.
- Ο «προβλεπόμενος» χρόνος δεν ταυτίζεται με το Διδακτικό Χρόνο.
- Ο Διδακτικός Χρόνος δεν αξιοποιείται στο σύνολό του για τη διδασκαλία και τη μάθηση.
- Η διάρκεια του διδακτικού χρόνου που διαθέτει ο εκπαιδευτικός στη διδακτική διαδικασία δεν είναι απαραίτητα ένας ακριβής δείκτης της πιθανής επίδοσης του μαθητή.
- Όσο καλύτερα ο εκπαιδευτικός κατανέμει το διδακτικό χρόνο τόσο μειώνεται ο χρόνος που χρειάζονται οι μαθητές για να μάθουν.
- Επάρκεια διδακτικού χρόνου υπάρχει και όταν ο εκπαιδευτικός έχει διαπιστώσει τις ικανότητες και τις δεξιότητες των μαθητών του και τους ενισχύει ή τους ενθαρρύνει ανάλογα.

ΔΙΑΒΑΘΜΙΣΗ
ΑΠΟΔΟΤΙΚΟΤΗΤΑΣ

ΔΙΑΒΑΘΜΙΣΗ
ΑΠΟΔΟΤΙΚΟΤΗΤΑΣ

Carroll (1963): «Η μάθηση ισούται με το πηλίκο του Χρόνου Ενεργούς Συμμετοχής του μαθητή στη μάθηση διά του αναγκαίου για τη μάθηση χρόνου».

Fisher, et al. (1981): «Ο χρόνος ακαδημαϊκής μάθησης ισούται με το σύνολο του χρόνου που ο μαθητής ασχολείται ενεργά με τη σχολική εργασία, την οποία φέρει σε πέρας σε μεγάλο ποσοστό επιτυχίας».

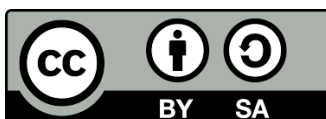
Ο Carroll, επίσης, περιέλαβε 3 στοιχεία που αφορούν το χρόνο μάθησης:

- A) Το διατιθέμενο/προβλεπόμενο χρόνο στο Αναλυτικό Πρόγραμμα.
- B) Τον απαραίτητο χρόνο μάθησης.
- Γ) Το χρόνο που τελικά δαπανάται για την επίτευξη της μάθησης.

Γενικές επισημάνσεις από τις σχετικές με το διδακτικό χρόνο έρευνες:

- Περισσότερος σχολικός χρόνος δεν σχετίζεται μονοσήμαντα και γραμμικά με ποιοτική βελτίωση του επιπέδου μάθησης όλων των μαθητών.
- Ο «προβλεπόμενος» χρόνος δεν ταυτίζεται με το Διδακτικό Χρόνο.
- Ο Διδακτικός Χρόνος δεν αξιοποιείται στο σύνολό του για τη διδασκαλία και τη μάθηση.
- Η διάρκεια του διδακτικού χρόνου που διαθέτει ο εκπαιδευτικός στη διδακτική διαδικασία δεν είναι απαραίτητα ένας ακριβής δείκτης της πιθανής επίδοσης του μαθητή.
- Όσο καλύτερα ο εκπαιδευτικός κατανέμει το διδακτικό χρόνο τόσο μειώνεται ο χρόνος που χρειάζονται οι μαθητές για να μάθουν.
- Επάρκεια διδακτικού χρόνου υπάρχει και όταν ο εκπαιδευτικός έχει διαπιστώσει τις ικανότητες και τις δεξιότητες των μαθητών του και τους ενισχύει ή τους ενθαρρύνει ανάλογα.

Τέλος Ενότητας

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στα πλαίσια του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «**Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων**» έχει χρηματοδοτήσει μόνο τη αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Σημειώματα

Σημείωμα Ιστορικού Εκδόσεων Έργου

Το παρόν έργο αποτελεί την έκδοση 1.0.

Έχουν προηγηθεί οι κάτωθι εκδόσεις:

- Έκδοση 1.0 διαθέσιμη εδώ.

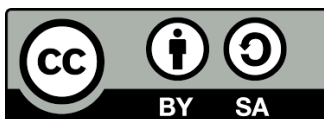
<http://ecourse.uoi.gr/course/view.php?id=1133>.

Σημείωμα Αναφοράς

Copyright Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων,
Διδάσκων: Επίκ. Καθηγητής Ιωάννης
Φύκαρης. «Εφαρμοσμένη Διδακτική.
Εισαγωγή». Έκδοση: 1.0. Ιωάννινα 2014.
Διαθέσιμο από τη δικτυακή διεύθυνση:
<http://ecourse.uoi.gr/course/view.php?id=1133>.

Σημείωμα Αδειοδότησης

- Το παρόν υλικό διατίθεται με τους όρους της άδειας χρήσης Creative Commons Αναφορά Δημιουργού - Παρόμοια Διανομή, Διεθνής Έκδοση 4.0 [1] ή μεταγενέστερη.

- [1] <https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/>.